

pjesama, nazivaju neki autori radničkim. Neprihvatljiva je i tvrdnja da je folklorna poezija NOB-a bila radnička. Nema osnove tome da se, npr., kozaračko kolo, desetovac i ostale tvorevine iz folkloru NOB-a nazovu radničkim. Nesumnjivo je da su pojedine revolucionarne pjesme imale radnički karakter, ali su se i one među borcima, pretežno seljacima, u mnogim slučajevima bitnije izmijenile i prilagodile novoj sredini.

Referenti iz Mađarske i Češke naglasili su da postoji u njihovim zemljama širi krug naučnih radnika koji negiraju postojanje radničke poezije ili pak uopće ne žele proučavati suvremeno narodno stvaralaštvo. Dužnost je etnologa i folklorista da proučavaju sve oblike narodnog stvaralaštva u svim sredinama i svim uvjetima, pa je i nastojanje da se prouči radničko folklorno stvaralaštvo u svojoj osnovi potpuno opravdano.

Svi će referati i dio diskusije sa Simpozija biti objavljeni u toku 1966. u posebnoj broju časopisa »Narodno stvaralaštvo — Folklor«, pa će čitaoci moći iscrpnije analizirati izloženu građu i referate koje smo ovdje ukratko spomenuli. Simpozij u Velenju prihvatio se zadaće da razmotri probleme radničke poezije, i to ima svoje opravdanje. Ali prije svega trebalo je raščistiti pojam što je to radnička pjesma, njezin odnos prema tradicionalnom folkloru s jedne strane, a s druge strane prema ostalim oblicima masovnih borbenih pjesama i umjetničke poezije.

Josip Miličević

NJEMAČKI ETNOGRAFSKI KONGRES (Marburg an der Lahn, 26—30. IV 1965)

Više od 500 učesnika ovoga kongresa, a među njima, osim članova Njemačkog etnografskog društva (Deutsche Gesellschaft für Volkskunde), i predstavnici iz 21 zemlje, imali su priliku da na ovom uspješno organiziranom kongresu saslušaju četrdesetak vrijednih referata te da sudjeluju u živoj i sadržajnoj diskusiji.

Opća tema kongresa bila je: Značenje rada za čovjeka. Kongres je radio u osam sekcija koje su obuhvatile ova područja istraživanja, uvijek u vezi s osnovnom temom: 1. kuća i naselja; 2. narodne pripovijetke; 3. narodna likovna umjetnost; 4. narodni običaji; 5. pribor za rad; 6. pjesme, muzika i ples; 7. jezik i 8. sekcija za istočnonjemačku etnografiju.

Uvodno predavanje održao je predsjednik Njemačkog etnografskog društva profesor dr Gerhard Heilfurth: *Rad kao etnografsko-kulturnoantropološki problem*. Predavač je istaknuo da je potrebno, pored dosada uobičajenog proučavanja kulture naroda, u većoj mjeri ispitivati kako narod živi, radi i gospodari, jer i u načinu rada svaki narod ima svoje značajke. Potrebno je proučavati rad ne samo kao osnovno sredstvo za podmirivanje gladi nego i kao sredstvo za poboljšavanje i uljepšavanje života, ostvarivanje najviših ideala čovjeka. U zaključku naglašava potrebu etnografskih istraživanja i u visoko industrijaliziranim zemljama, ali da se pri tom izbjegava isključivo isticanje značenja rada, kao i njegovo nedovoljno osvjetljavanje.

Poslije uvodnog predavanja rad Kongresa nastavljen je u spomenutim sekcijama. U sekciji za proučavanje kuće i naselja obuhvaćeni su oblici gospodarstva i rada vezani uz ranohistorijska naselja pa sve do današnjih modernih naselja i kuća, uz posebnu analizu sličnosti načina gradnje u različitim narodima i isticanje veza među načinom privređivanja i tipom naselja.

U pet referata sekcije za narodne običaje obrađivano je pitanje odnosa između rada i narodnih običaja. Analizirani su običaji uz početak i završetak rada. Običaje i svečanosti uz vršidbu prikazala je u sistematskom pregledu dr Ingeborg Weber-Kellermann iznoseći grupaciju tih običaja, te utjecaj historijskog razvoja i industrijskog napretka na njihovo održanje. Iznošenje arhivskih podataka, kao i novih činjenica o postojanju običaja uz rad i u uvjetima mehanizacije, uspješno je pokazalo potrebu temeljitije analize i proučavanja svih vrsta i oblika rada, od prvih početaka društvenog razvoja do danas. U diskusiji su po-

Jedini naučni radnici suviše kategorički izrazili sumnju u postojanje običaja uz rad, naročito u uvjetima mehaniziranog rada. (Bilo bi potrebno temeljito proučiti i analizirati da li postoje ti običaji i u kojem omjeru, a ne unaprijed tvrditi da ne postoje i uopće ne prilaziti njihovu proučavanju.)

U sekciji za proučavanje pjesme, muzike i plesa izneseni su i magnetofonskim snimcima ilustrirani različiti primjeri muzike i pjesme kao pratnje uz rad nekad i danas. Međutim, ni savjesno pripremljeni referati, ni iscrpna diskusija nisu mogli odrediti pouzdane kriterije za stvarno vrednovanje i analizu muzike i pjesme uz rad. Dok je nekada muzika ili pjesma bila pratnja svakog pokreta u radu (veslanje, mljevenje na žrvnju i sl.), danas se, u situaciji kada radnici rade u velikim tvornicama uz buku strojeva, ne može govoriti da je ta pjesma pratnja pokreta. Muzika se reproducira u vrijeme rada i služi kao stimulans u radu, pa se u pojedinim tvornicama mnogo pažnje posvećuje izboru najpogodnije muzike (katkada se posebna muzika izabire za radnike, a posebno za kancelarijske službenike). Institut za etnomuzikologiju Pedagoške akademije u Neussu (SR Njemačka) izradio je anketu pod naslovom »Muzika u radionici« kojom nastoji temeljito analizirati: gdje se muzika izvodi, kada, na koji način, kakav je repertoar i sl. Posebna se pažnja obraća utjecaju muzike na povećanje produktivnosti. No, bez obzira na to što su pojedini referati obradili samo uže stručne probleme, bez komparativne analize, sudionici su se složili da je dužnost etnomuzikologa i etnopsihologa da ispituju i proučavaju i ove oblike narodnog života i kulture. U sekcijama za običaje i pjesmu osnovani su komiteti za koordinaciju i razmjenu publikacija među istraživačima u različitim državama.

Posljednja dva dana organizirane su stručne ekskurzije. Bogata izložba novije literature na njemačkom jeziku bila je otvorena za učesnike u vrijeme održavanja Kongresa, a organizirane posjete kulturnim ustanovama i muzejima još su više pridonijele uspjehu ovoga Kongresa.

(Budući da se u njemačkoj stručnoj terminologiji podudaraju značenja termina *etnologija* i *Völkerkunde*, preveli smo pojam *Volkskunde* nazivom *etnografija* — kako bi se izbjegli mogući nesporazumi.)

Josip Milićević

FOLKLORNI FESTIVAL »XX. STRÁŽNICE« (Strážnice, ČSSR, srpanj 1965), SASTANAK STUDIJSKE GRUPE PLESNE KOMISIJE IFMC-a (Strážnice, srpanj 1965)

Velikoj folklornoj priredbi u Strážnicama prisustvovao je i predsjednik Čehoslovačke Antonín Novotný. Ova činjenica, među ostalim, mnogo govori o tome koliko se pažnje posvećuje u Čehoslovačkoj njegovanju i proučavanju starih seoskih tradicija.

Dva su bitna momenta označivala festival. Prvi je bio njegov reprezentativni dio, nastup različitih folklornih grupa, a drugi stručna konferencija komisije za ples IFMC-a s prikazivanjima folklornih filmova.

Koncertni dio izvedbe odvijao se na tri velika stadiona u parku dvorca. Tamo su se nalazili još i mnogi zabavni centri gdje su gledaoci mogli provoditi slobodno vrijeme među predstavama. Na improviziranim podijima svirale su glazbe, plesalo se, uz narodne zabave, jela i pića. Tehnički uvjeti pozornica, njihova inscenacija i organizacija predstava bili su na odličnom nivou. Davane su tri vrste predstava. U jednim su sudjelovale domaće gradske amaterske družine, u drugima gosti iz inozemstva, a u trećima izvorne seoske skupine. Domaće amaterske skupine tište uglavnom oni isti problemi kao i naše, naime do koje mjere se može dopustiti slobodna scenska primjena i stilizacija, kojim elementima treba dati prioritet, stilu ili atrakciji, sceničnosti.

Nastup stranih skupina treba posebno istaknuti jer su nastupile i dvije iz Jugoslavije. To su bile »Zora« iz Opatije i »Veselin Masleša« iz Banjaluke. Opatijska »Zora« izvodila je program solidno te se nije izdvajala iz općega dobrog dojma što su ga proizvele gostujuće grupe. Nasuprot tome grupa »Veselin Masleša« prikazivala je folklor u najgoroj koncepciji, gdje je sve bilo podređeno